

UNIBERTSITATEA

LONTXO OIHARTZABAL

IRAKASLE-MOTA BERRIAK

Gaztea da Euskal Herriko Unibertsitatea. Oso gaztea, 25 urte baino ez baititu. Eta hori Europako unibertsitateen munduan jaioberria izatea bezalatsu da. Urteen poderioz eta jasotako eskamentuaren arabera eta heinean moldatu izan du unibertsitate bakoitzak bere azpi- eta barne-egitura guztia. Jardunaren jardunaz eta poliki-poliki moldatzen eta birmoldatzen joan den egitura sendoa eta iraunkorra izan ohi da beti normalki. Badira laurehun urtetik gorako jardunbidea bizkar-gainean daramaten unibertsitateak Espainiako Estatuan bertan. Berrehun urtetik gorako esperientzia dutenak ez dira gutxi; ehundik gorakoa dutenak, berriz, gehienak. Urteetan zehar moldatzen joan diren egitura egoera berrietara egokitu baino ez dute egin behar unibertsitate horiek: unibertsitatea uzten duten irakasleen ordetzakoak izendatu, katedra berri bat edo beste sortu, ikerketarako baliabide berriak eskuratu, eta antzeko eginkizunetara mugatu ohi da unibertsitateetako arduradunen kezka berezia. Aurrez moldaturiko egiturari ahalik eta etekinik egokiena eta oparoena —kalitatez eta kantitatez— emanaraztea da ohizko unibertsitateen ohizko ardua eta kezka nagusia. Irakaskuntza eta ikerketa dira horrelako unibertsitateetako lan-eremu garrantzizkoenak. Horietanxe erre ohi dituzte beren ahalegin kementsuenak bertako arduradunek eta irakasleek. Horietara bil ditzakete beren indar eta ahalmen emankorrenak.

Bere azpiegitura osatu ezinik dabil Euskal Unibertsitatea izatea lortu nahi omen duen Euskal Herriko Unibertsitatea. Unibertsitateak dituen sailetako oinarrizko irakasle goa osaturik gabe du oraindik ere gure unibertsitateak. Irakasleak aurkitu eta prestatu beharra du, horiek irakaskuntzara eta ikerketara buru-belarri emanik jardun dezaten. Urtero-urtero irakasle-kopuru handiak bereganatu beharrean aurkitu da. Eta ho-

rrelatsu jarraituko du, gainera, datozen urteetan ere, irakas-kuntza guztia euskaraz eskainiko badu behintzat.

Ikasketak amaitu orduko irakaskuntzara iragan den irakasle ugari aurki daiteke EHUKo sail ezberdinetan barrena. Hau da, irakatsi behar dutena modu egokiz irakatsi ahal izateko prestaketarako ordu-kopuru handiak eman beharrean aurkitzen direnak oraindik ere. Irakaskuntza da irakasle horien kezka nagusia. Bigarren tokian geratzen da ikerketa, hirugarrenean edo laugarrenean geratzen ez denean.

Izan ere, irakaskuntzan jardun nahi duen irakaslea dokto-re-titulua eskuratu beharrean aurkitzen baita irakasten hasi orduko, Espainiako Unibertsitate-legediak horixe eskatzen duelako. Eta doktoradutza-lanak burutu orduko bere irakas-posturako titularitatean pentsatzen hasi beharra izanen du. Irakatsi beharrak eta beste lan horiek burutu beharrak nahiko buru-hauste sortzen diote irakasle gazteari. Ezin sartuko da ikerketa-eremuko ur handitan horrela dabilena. Baina hona hemen kontraesana: bere burua titularitate-probetara aurkezten duenari zenbat eta nolako ikerketak egin dituen aztertuko diote epaimahaikoek, hori ere horrelaxe erabakita dagoelako: irakastea bezainbat baitagokio ikertzea ere unibertsitateko irakasleari. Ez betarik ez aukerarik duenari guzti hori eskatuko zaio unibertsitateko bere lehen urteetan zehar. Baldintza horietan, zurrunbilo horretan, ezin burutu daiteke lan egokirik ez irakaskuntzan, ez ikerkuntzan eta ezta beste inon ere. Baina horixe da unibertsitate gazte guztien egoera, unibertsitate-eremua eratzeko eman diren legediek —Unibertsitatearen Erreformarako Lege Organikoak bereziki— ez baitituzte kontuan hartzen unibertsitateen artean dauden oinarrizko bereizketa horiek.

Gu-rean, ordea, horrelakoxea da egoera. Beno, larriagoa ere badela esan beharko litzateke euskaraz irakatsi beharrean aurkitzen direnen kasuetan bederen. Ze lehen aipatu guztiaz aparte, ikasleentzat gaiak euskaraz jartzen ere ahalegindu beharra izanen baitute horiek, euskarazko irakurgairik ez baitute izanen bestela euskal adarretako ikasleek.

Bidezkoa litzateke, beraz, Unibertsitatearen Erreforma-rako Lege Organikoan aurrakusten diren irakasle-motaz aparteko irakasle-moduak onartzea gure unibertsitaterako. Berehalako doktorego-tesiaran edo titularitatearen zamaren larritasunik gabe irakastera eta ikertzeraren emanak dauden edo egon nahi duten irakasleak ere behar-beharrezkoak ditu unibertsitate gazte honek. Ez doktoradutzak, ez titularitateak ziurtatzen dute —gaur-gaurkoz dauden moduan behintzat— irakasteko eta ikertzeko trebeziarik eta artezkotasunik. Behar direnak, ordea, horietan dira: irakasle eta ikerlari trebeak. Sailen edo beste nolabaitetsuko instantzien esku utzi beharko litzateke irakasle horien egokitasuna epaitzeko eginkizuna eta erantzukizuna. Irakatsiz eta ikertuz molda daitezkeen irakasleak ere gai izango dira, geroago hala nahi izanez gero, doktoradutza-eginbeharrak eta titularitate-prestakuntzak beste zentzu eta patxada batez burutzeko. Sailak berak dira —nik hala uste behintzat— beren arloko irakas-kuntzaren eta ikerkuntzaren kalitateaz gehien kezkatzen direnak. Sail batzuk, historia luzeagoa dutelako, legeek dioten egoerara egokitzeko aukera hobea eta errazagoa dute. Eratze-eginkizunetan nahiko lanpetuta dabiltzan sailak ere badira. Premia oso desberdinak dituzten sailei arau berdinak eskatu beharko ote zaizkie epe labur berean? Ez dirudi zentzuzkoa denik! Presa eta urduritasuna ez omen dira aholkulari onenak gauzak ondo egin nahi direnean. Bide berriak urratu beharrean da, horrela ikusiz gero behintzat, gure unibertsitate hau. □

IKASKETA-PLANGINTZA BERRIAK

Erreforma-giroan sarturik dabil bete-betean gure unibertsitate hau. Garaiek eta eremu ezberdinetako jakintzaren egoerak horrela eraginda, lehen onartzen ez zen malgutasuna eskaini nahi zaie ikasleei beren ikasketen nondik-norakoa erabakitzeke orduan. Oinarrizko eta derrigorrezko ikasgaiekin batera hautazkoak ere izanen ditu ikasle bakoitzak: aukeratu-tako espezializazioa ez du itxia aurkituko, ikasturtez ikasturte zein gai ikasi eta gainditu behar dituen aurrez unibertsitateak erabakita; espezializazio bakoitzaren oinarriak eta egitura nagusia unibertsitateak berak —lege organikoaren Estatu oso-

rako eta unibertsitate bakoitzak bere eremurako— erabakita badaude ere, ikasle bakoitzaren esku uzten da orain espezializazioari bakoitzak bere izakera berezia eman diezaion. Hori dela eta hautazko ikasgai-andana zabal bat eskaini behar die fakultateak bertako ikasleei, horien artetik gogozkoen dituztenak eta baliagarritzat jo ditzatenak aukera ditzaten.

Ikasgai bakoitzaren balioa eta pisua, espezializazioaren barruan, Kredituen arabera neurtzen da: Kreditu bat= 10 ordu. Hau da, ikasgai batek 3 Kreditu dituela badio plangintzak, ikasgai hori 30 ordutan banatu eta emango dela adierazten da. Badira 12 kredituko ikasgaiak, baita 9, 6, 4, 5 eta 3 kredituz osatzen direnak ere. Gaiaren garrantziak, landu nahi den edo behar den sakontasunak erabakitzen du kredituen kopuruaren neurria kasu bakoitzean.

Aurrera-urrats handia suposatuko du modu berri honek unibertsitateko plangintzen antolakuntzan. Lanbidera begira ere eraginkortasun eta esku-hartze handiagoz parte hartuko du ikasleak bere ikasketen norabidean. Jakintzaren eta lanbideen egoera errealerara gehiago egokitu nahian hartutako erabakiak izan dira guzti horiek. Gurea baino aurreratuago dabiltzan hainbat eta hainbat lurraldetan aurrez eta urte luzez frogatutako ereduak da guztia.

E redu bezala aurrerapen nabarmena dela esan badaiteke ere, kalitatezko *irakaskuntza* gauzatzeko orduan nahiko arazo sortuko dio irakasle bati baino gehiagori. Kontuan hartu behar da 24 kredituko irakaskuntza ematera beharturik dagoela irakasle bakoitza, eta bakoitzak eman behar dituen irakasgaien kreditu-kopurua erabakitzea ez dagoela irakaslearen esku: dago-kion legediak ezartzen duena kontuan izanik sail bakoitzak erabaki behar du irakasgai bakoitzak nolako pisua izanen duen espezializazioan barruan. Aurreko plangintzan urte osoz hedatu ohi zen irakasgai bat 6 kreditura mugaturik aurki daiteke plangintza berrian, eta agian agertu ere ez da agertuko. Irakasgai hori bere ardurapean zuen irakaslea beste bi, hiru, lau edo bost gai berri prestatu beharrean aurki daiteke, beraz, araudi berriaren arabera oso denbora laburrean.

Aurreko atalean adierazi dena kontuan hartzen bada, bere doktoradutza-tesia edo titularitatea prestatu beharrak da-

karzkion urduritasunaz eta zamaz aparte beste hainbeste gai landu beharrak sortzen dion egoerak ez du baldintza egokirik zertzen irakaskuntza gutxieneko kalitate onargarri batez moldatu ahal izateko. Urte luzez irakaskuntzan eta ikerketan jardun aritu den irakasleak —tesia eta titularitatea aspalditxo gainditu ondoren— izan du nahiko aukerarik bere gustoko hainbat eta hainbat gai jorratzeko, aztertzeko eta lantzeko. Zailtasun handiegirik gabe eman ditzake horrelakoak hiru eta lau gai ezberdin, elkarren artean nolabaiteko lotura dutenak eta plangintza berriak egiterakoan «hautazko» bezala proposaturik sailak onartu zizkionak. Ez da horrelakoa azken urteotan, euskara hedatu beharraren eskariz, sartu berri diren ehundaka eta ehundaka irakasle hasiberrien egoera.

Arazo hori ere hortxe du Euskal Herriko Unibertsitateak. Estatatu osorako ezarri den legediak ez du ziurtatzen kalitatezko irakaskuntzarik, inolaz ere, gure unibertsitatearen esparruan. Egoerak diren bezalakoak direlarik, irtenbideak ere horrelakoxeak behar lukete izan. Ikasketa-plangintzetan malgutasuna eskaini bazaie ikasleei, malgutasunez jokatu beharko litza-teke, era berean, plangintza berrien hedapenean ere. Ez da hori, zoritxarrez, gure kasua. □

IRAKASKUNTZA-IKERKUNTZA ETA FINANTZIAZIOA

Zentzuzko eta arrazoizko egitasmorik gauzatu nahi bada finantziario egoki bat ziurtatu beharra dago aurrez. Erakundeetatik behintzat kalitatezko irakaskuntza eta ikerketa eskatzen zaizkio EHUri. Arrazoizkoa ere bada eskakizun hori, unibertsitateetik sor eta atera daitezkeeen teknikari prestatuen esku egonen baitira oso epe laburrean herri honetako gidari-postu garrantzizkoenak: politikaren eremuan bezalaxe ekonomiarenean, osasunarenean, industriarenean, hezkuntzarenean eta bestelakoetan ere. Itxuraz, dirudienez, aintzakotzat ere hartzen du herri honek bere unibertsitatea: seme-alabek bertan toki bat aurki dezaten saiatzen dira guraso gehienak azken urteotan behintzat. Jarrera horrek ba ote du, ordea, oihartzunik erakundeetatik finantziario-gaietan unibertsitateak jasotzen duen laguntzetan? Egoera oso kezagarria da unibertsitateko arduradunen ustetan.

Aurreko ataletan aitatu denez, gaztea izateak hazkunde ikaragarria ekarri dio unibertsitate honi azken hamabost urte hauetan. Gaztea izateak eta «euskalduna» izan nahiak. Eta erronka horri eutsi nahi badio gizarte honek, finantzaketan bere ondorioak izanen ditu apustuak: irakaskuntzarako eta ikerketarako azpiegitura sendo eta emankor batez hornitu nahi bada unibertsitatea —azpiegitura moldatu ondorenean bere emaitzak kostu txikiagoz eman ditzan—, inbertsioak orain egin beharko dira. Unibertsitatea euskalduna ere izan dadila nahi bada, orain inbertitu beharko dira behar diren guztiak, hemendik urte batzuetara atzerriko unibertsitateekin ere konpetitu dezala nahi den neurrian behintzat. Ikerlariak eta euskal irakasle egokiak eduki nahi baditu herri honek, hasierako urte hauetan inbertsio larriak egin beharko dituzte bertako erakundeek, horretarako behar diren kontrolbide guztiak onartzuz, jakina. Unibertsitate barnetik begiratzuz, ordea, ezinbestekoa, behar-beharrezkoa duena ere zalantzan jartzen zaiolako susmoa hartzen da. Batek badaki ekonomi egoera ez dela on-on horietakoa eta edozein egitasmoren finantzaketarako arazoak egonen direla edozein ertzetatik begiratzen zaiolarik ere. Baina herri baten oinarrian eta etorkizunerako hil ala biziko garrantzia du unibertsitateak, hortixe etorriko baitzaio aurrerapiderako ekarpenik nagusienetako bat. Besteren menpe egonen beharko du, bestela, etorkizun zalantzakor eta luze guztian zehar. □

SOZIOLINGUISTIKA

KIKE AMONARRIZ

EUSKARAREN JARRAIPENA

Hilabete hauetan, soziolinguistika-alorrean mugarri gerta daitezkeen bi argitalpen ezagutu ditugu: «Euskararen jarraipena» batetik eta «Euskara Nafarroan» bestetik.